— सुभद्राहरण. —

सुवर्णमाला.

अनुक्रमणिका.

Our **DATTA JAYANTI** issue contains the pictures from **KADAMBARI Part II**

सुवर्णमाला

दीपावलि.

सुभद्रा-हरण.

नोवेंबर, १९१३.

कार्तिक, १९७०.

वर्ष ५.

पुरुषोत्तम विश्राम मावजी.

अंक ३८.

Prudent, cautious self-control is wisdom's root.

*   *   *   *   *

अहन्ता न आनिये, जो हरि सिंहासन दे;
जो दिल राखे दिनता, सांई अपना कर ले.
किया कराया सब गया, जब आया अहंकार;
कोट करम लागे रहे, एक अहंकार कीं लार.
तिम्मर गया रवि देखते, कुबुद्धि गई गुरुज्ञान;
सुबुद्धि गई कछु लोभसे, भक्ति गई अभिमान (कबीर).

*   *   *   *   *

निशी, बासर, प्रेमके पंथ चले, हृदये हरिनाम बीसारे नहीं
घटि, वृद्धिय, देखके, एक घटी घटका दिलपे कछुं घाटे नहीं
विधिको, विश्वास, ओंकार कहे अपनो बल बुद्धि बिसारे नहीं
वहि मानसकी बडी किंमत है, जो समेपे हिंमत हारे नहीं.

(बक्षीराम.)

At the first sight.

प्रथम-दर्शन.

Shri Krishna and Arjun

श्रीकृष्णार्जुन.

Arrival of the Messenger.

दूतागमन.

Arjun in his Chariot

Carrying away Subhadra

Shri Krishna addressing

[illegible]

Apucasive Droupadi.

Friends

"SUBHADRA HARAN."

(MAHABHARAT.)

:o:

Yudhishtir the eldest of the Pandavas, was ruling at Indraprastha and under his merciful and just rule peace and prosperity enriched the subjects who were all happy. The Pandavas had removed to Indraprastha in order to avoid altercation with Duryodhan who hated them. Indraprastha, though newly established, surpassed in wealth and grandeur, the old capital of Hastinapur where Duryodhan kept his court. The Pandavas were very popular and the court of Yudhishtir was adorned by the presence of learned men from all countries. In short Hastinapur was eclipsed by new Indra prastha in every respect, and the reign of Yudhishtir gave peace, prosperity and contentment to all his subjects. The five Pandava brothers also were on good terms with each other and practically were of one mind as all the brothers obeyed king Yudhishtir, their eldest brother, unquestionably. Droupadi, the daughter of Drupada, king of Panchalas, was wedded to all the five brothers and the sage Narada regulated their conduct on that point by rigid rules, the breach of which was visited with a punishment of leaving home for twelve years.

Arjun the third brother and the hero of Mahabharat had to break the rules laid down under peculiar circumstances. At mid-night he was appealed to by a Brahman to protect his cows and as a Kshatriya Arjun had to do his duty. But he could not go to

the [illegible] to take his weapons as Yudhishtir and D[illegible] to choose between two [illegible] and receive the [illegible] twelve years or to [illegible] Arjun solved this [illegible] He went in the [illegible] with them protected [illegible]

[illegible] untary exile and left home for twelve years in different countries [illegible] and on his way he visited Dwarka the [illegible] of Shri-Krishna who received him most warmly.

At that very time a festival in honour of the mountain Raivatak in the vicinity of Dwaraka was being celebrated and kings and people from all parts repaired there to enjoy it. Balaram with the principal Yadava warriors was there and with him were the ladies of Yadavas among whom was young Subhadra the daughter of king Vasudeva and the younger sister of Balaram and Shri-Krishna. Shri-Krishna and Arjun also were walking together hand-in-hand enjoying the pleasant sight and conversing with each other.

Shri-Krishna and Arjun happened to pass by the place where young and beautiful Subhadra was seated in the midst of her female friends and Arjun was struck by her exquisite beauty and grace and fixed his sight towards her–smitten with love at first sight (see picture No. I.)

Shri-Krishna understood the whole affair at once and asked him if he wished to marry her. Arjun said in reply, "O! Krishna, Subhadra, the daughter of Vasudeva and sister of Shri-Krishna himself, being endowed with beauty, supernatural and uncomparable, will captivate

the mind of any man in this world. If I can receive her hand in marriage I shall be blessed with real happiness. (See picture No. 2). So please tell me what remedy I should adopt in this case."

Shri-Krishna discussed with Arjun the various forms of marriage. Only two forms were open to a Kshatriya, the choice marriage or a forced marriage. In choice marriage there was an element of uncertainty; so Shri-Krishna advised him to carry away Subhadra and marry her. Both settled in detail their future plans and got the assent of Yudhishtir from Hastinapur. (See picture No. 3). Shri-Krishna approved of the plans and Arjun started in his golden chariot in search of Subhadra. The chariot was driven by beautiful and strong horses and it contained all sorts of weapons. While in motion it made noise like thunder and it shone bright and fierce like fire, the sight of which made his enemies tremble. (See picture No. 4).

The handsome Subhadra, on the other hand, worshipped the Raivataka mountain and after going round it, started on her return journey to Dwaraka. Arjun sighted her on her way back and at once forced her in his chariot and started back to Indraprastha (See picture No. 5). The news of the event at once reached the Yadava princes at the hands of the attendents of Subhadra and a signal for preparations for war was given and all the armies, ready prepared for war, at once flocked to their standards. Balarama was also enraged but could not understand the absolute silence and inactivity of Shri-Krishna whom he called to the court. He poured forth all his anger there and tried to convince Shri-Krishna that the carrying away Subhadra by Arjun in that fashion was a deep insult which could not be forgiven and told Shri-Krishna that he would punish Arjun severely

---

The other Yadavas also appreciated his speech and supported his proposals. Then Shri-Krishna explained his attitude thus: "I think Arjun did not insult us; on the contrary, he honoured us by observing the old traditions. He did not try to marry Subhadra by winning you with offers of money that is in Asur form because he never drempt that you loved gold more than your honour. In choice marriage the element of uncertainty is predominent. No Kshatriya of true blood will like to take a gift of a wife and I think after due consideration of our honour Arjun chose the last remedy of carrying away Subhadra. Secondly, Arjun is born a Kshatriya of the purest blood and is a warrior who never knows defeat. Under the circumstances, it is better to reconcile him and not to make war with him so that you can get the credit without running risk of being defeated." (See picture No. 6). The advice of Shri-Krishna cooled their anger and Arjun was invited back and received with honours. Shri-Krishna then married Subhadra to Arjun and the marriage was celebrated with great pomp. Arjun then returned to Indraprastha after spending the remaining days of exile in Dwaraka and saw Yudhishtir there. Receiving his blessings he went to Droupadi who taunted him for having lost love towards her and gave an appropriate illustration that the first tie of a bundle naturally becomes loose when a second is used for the same purpose. Arjun tried to reconcile her in various ways and by all sorts of arguments tried to win her favours (See picture No. 7). He sent then, Subhadra to Droupadi who welcomed her. Subhadra bowed low to Droupadi and requested to allow her to serve Droupadi which flattered her and Droupadi embraced Subhadra and expressed a desire that both should live very happily. (See picture No. 8).

सुभद्रा-हरण.

(महा भारत.)

इंद्रप्रस्थामध्यें पांचही पांडव आनंदानें राज्य-शकट चालवीत होते. त्यांचा पराक्रम, त्यांचें वैभव, व त्यांची धर्मपरायणता, याबद्दल त्यांच्या नावाचा जयजयकार होत होता. राजा धर्मराजाचें प्रजावात्सल्यही भरतकुलोत्पन्न राजाला शोभेसेंच होतें. धर्म, नीती, व न्याय यांचेंच पूर्ण साम्राज्य असल्या कारणानें राजा व प्रजा यांचा विरोध नसून त्यांचें पितापुत्रांप्रमाणें नातें झालें होतें. पांचही पांडवांची स्त्री द्रौपदी असल्यामुळें ब्रम्हर्षी नारदानें त्यांनां नियम घालून दिले होते नियम मोडल्यास बारा वर्षें तीर्थपर्यटन करावें अशी शिक्षा होती. एकवार ब्राह्मणाच्या गाई रक्षण करण्याकरितां अर्जुनास तो नियम मोडावा लागल्यामुळें सत्यवादी अर्जुन तीर्थयात्रा करण्याकरितां निघाला व यात्रा करीत करीत द्वारकेस येऊन पोहोचला. तेथें श्रीकृष्णाची व त्याची गांठ पडून त्या नरनारायणांनीं मोठ्या आनंदानें द्वारकेंत दिवस घालविले. इतक्यांत द्वारकेचे नजीक असलेल्या रैवतक पर्वतावर रैवतकोत्सव सुरु झाला. हा उत्सव कांहीं दिवसाच्या मुदती पर्यंत चालणारा असल्याकारणानें व मोठा लोकप्रिय असल्याकारणानें तेथें हजारो लोक जमत असत. त्या पर्वतावर कल्पवृक्ष असून चौंफेर रत्नखचित राजवाडे असत त्यामुळें त्या प्रदेशास विलक्षण शोभा आली होती. तो उत्सव चालू असतां तेथें अनेक गुणी जन आले होते. नाना देशचे राजे उत्सव पाहण्यांकरितां आले होते राजा उग्रसेन आपल्या परिवारासह तेथें आला होता. प्रद्युम्न सांब अक्रुर इत्यादि यादव वीरासह राजा बलराम रेवती नामक

(पुढें पहा.)

स्त्रीसह तेथें होता. तो अत्यद्भुत व आश्चर्यकारक महोत्सव चालू असतां, तो पाहण्या करितां कृष्णार्जुन हेही आले असून ते बरोबरच हिंडत होते. त्याप्रमाणें ते हिंडत असतां जिनें सर्व अलंकार घातले आहेत अशी वसुदेवाची रूपवती कन्या सुभद्रा सखींच्या मध्यभागीं बसलेली अर्जुनाच्या दृष्टीस पडली. तिला पाहतांच त्याच्या मनांत मदनाचा प्रादुर्भाव झाला, व तो तिच्याकडे टक लावून पाहूं लागला. (चित्र १ लें पहा.) तेव्हांच हें कृष्णाच्या ध्यानांत आलें व तो अर्जुनास हंसत हंसत ह्मणाला. "अर्जुना, बनवास करणराचें मन कामानें असें व्याप्त व्हावें हें मोठें आश्चर्य आहे. असो, जर तुझी इच्छा असेल तर ही माझी बहिण तुला देण्याची युक्ति काढ." अर्जुन ह्मणाला "गोपाळकृष्णा, ही वसुदेवाची मुलगी, प्रत्यक्ष तुझी बहीण असून अत्यंत रूपवती आहे. ही कोणाचें बरें मन मोहित करणार नाहीं? कृष्णा, ही तुझी बहिण सुभद्रा माझी पट्टराणी होईल, तर मग तूं माझें सर्व प्रकारें कल्याण केल्याप्रमाणें होईल. यास्तव हिच्या प्राप्तिस्तव मी कोणता उपाय करावा तें मला सांग. जें जें काहीं मनुष्याच्या हातन होणें शक्य आहे तें सर्व मी करीन. (चित्र २ रें पहा.)

श्रीकृष्ण म्हणाला "अर्जुना, क्षत्रियांनीं स्वयंवरविधीनें विवाह करावा हा उत्तम पक्ष. पण ते सर्वकाळीं शक्य नसल्यामुळें बलात्कारानें स्त्रीस हरण करावें हेंही क्षत्रियास प्रशस्त होय; शूरांनीं यांच प्रकारें विवाह करावा असें धर्मशास्त्रज्ञ ह्मणतात." नंतर कृष्णार्जुनांनीं पुढें कसेकसें करावयाचें तें ठरविलें (चित्र ३ रें पहा.) व राजा धर्माची संमत्ति घेण्याकरितां जासूद पाठविले. राजा धर्मानेंही आपली संमत्ति दिली.

धर्मराजाची संमत्ति मिळाल्यावर अर्जुन सुभद्रेचा शोध करूं लागला. त्यावेळीं ती रैवतक पर्वतावर असल्याचें त्यास समजलें. तेव्हां त्यानें आपला सर्व बेत श्रीकृष्णास कळवून त्याचें अनुमोदन घेतलें; व तो रथांत बसून निघाला. तो रथ कांचनमय असून सर्व लक्षण संपन्न होता. शैब्य व सुग्रीव हे अश्व त्यास जोडले असून अनेक घुगुरमाळा बांधलेल्या होत्या. त्यांत सर्व प्रकारचीं शस्त्रास्त्रें सिद्ध होतीं. असा तो रथ पाहतां क्षणींच शत्रूंचा हर्ष मावळून जाई. (चित्र ४ थें पहा)

अशा प्रकारच्या रथांत बसून, खड्ग, कवच, व तलत्राण वगैरे सर्व प्रकारची सिद्धता करून अर्जुन मृगयेच्या मिषानें बाहेर पडला. इकडे सुभद्रेनें त्या पर्वतश्रेष्ठ रैवतकाची पूजा केली व नंतर त्या पर्वतास प्रदक्षिणा घालून ती द्वारावतीस परत येण्यास निघाली. इतक्यांत अर्जुन एकाएकीं तेथें आला; व त्यानें त्या सर्वांग सुंदरीस बळेंच आपल्या रथावर बसविलें (चित्र ५ वें पहा.) व आपणही त्याच रथांत बसून इंद्रप्रस्थाकडे प्रयाण केलें सुभद्रेचें अर्जुनानें हरण केलें हें पाहतांच तिच्या बरोबरीचे सर्व शिपाई हाहाकार करीत द्वारकेंत धांवत गेले. द्वारकेंत ही बातमी कळतांच सभापतीनें युद्धारंभद्योतक नौबत मोठ्यानें वाजविली. तिचा शब्द कानीं पडतांच सर्व वृष्णी व अंधक वीर खवळून गेले व जिकडे तिकडे एकच गडबड उडाली. श्रीकृष्ण मात्र स्वस्थ आहे असें पाहून कैलास शिखरासारखा धिप्पाड बलराम सर्व वीरांस उद्देशून ह्मणाला. "वीरहो, श्रीकृष्ण स्वस्थ असतां तुह्मीं हें काय आरंभिलें आहे; श्रीकृष्ण महाबुद्धिवान आहे. त्याचें काय मत आहे हें पाहून मग त्याच्या अभिप्रायाप्रमाणें वर्तन करूं" "ठीक आहे" असें ह्मणून ते सर्वजण पुन: सभेंत जाऊन बसले. नंतर बलराम श्रीकृष्णास ह्मणाला "जनार्दना, यावेळीं तूं कांहीं एक न बोलतां स्वस्थपणें मौज पहात बसला आहेस हें काय; हा अर्जुन मानास अगदीं अयोग्य आहे. हें पहा, जेथें अन्न खाल्लें तेथील भांडीं फोडणें-खालेल्या घरचे वासे मोजणें हें कुलीन ह्मणविणारास उचित आहे काय; त्यानें हा आमचा सर्वांचा अपमान केला आहे व अर्जुनानें केलेली ही अवज्ञा मला बिलकुल खपावयाची नाहीं" व ह्या बोलण्यास सर्वांनीं आपली अनुमती दिली. नंतर कृष्ण धर्म व अर्थ यास धरून मोठें खुबिदार बोलला. "वीरहो आपल्या कुलाचा अर्जुनानें बिलकुल अपमान केला नाहीं. उलट आपला मोठा गौरवच केला आहे यात संशय नाहीं. तुह्मी यादव द्रव्यलोभी आहां असें अर्जुनास वाटत नसल्यामुळें, आसुर विधीनें स्त्री मिळविण्याचें त्यानें मनांत आणिलें नाहीं हें ठीकच झालें. स्वयंवर विधीमध्यें आपणासच माळ घालील अशी खात्री नसते. किंवा कन्या प्रतिग्रह घेण्यास कोणता क्षत्रिय तयार होईल; याप्रमाणें सर्व विधींत दोष असल्याचें आढळून आल्यावरूनच अर्जुनानें राक्षस विधीनें सुभद्रा हरण केली असावी असें वाटतें. राक्षस विधी हा क्षत्रियास प्रशस्त

धि लक्ष्मी आर्ट-प्रोसेस एन्ग्रेव्हर व आर्ट प्रींटर.
भायखळा. मुंबई.

व धर्म संमत आहे. (चित्र ६ वें पहा) तेव्हां हा योग उत्तम जुळला आहे अर्जुन, भरतकुलोत्पन्न असून मोठा योद्धा आहे. जर युद्धांत अर्जुनानें तुमचा पराभव केला तर तुमची केवढी अपकीर्ती होईल हें लक्षांत आणून त्यांचे सान्त्वन करून त्याला परत बोलवा. त्याचें सात्वन केल्यानें तुमचा पराभव झाला असें होणार नाहीं."

श्रीकृष्णाचें हें भाषण सर्वांस पसंत पडले व त्यांनीं तदनुसार वर्तन केलें. अर्जुन द्वारकेंत परत आला व श्रीकृष्णानें त्याचें सुभद्रेशीं लग्न लाविलें! अर्जुन तेथे एक वर्ष राहून त्यानें आपल्या यात्रेपैकीं अवशिष्ट राहिलेले दिवस घालविले बारा वर्षें पूर्ण होतांच परत इंद्रप्रस्थास गेला व राजा धर्मास भेटून तो द्रौपदीकडे गेला ती त्यास प्रेमानें ह्मणाली "अर्जुना इकडे कशाला येतोस? माझ्या पेक्षां सुभद्रेवर तुझा अधिक लोभ जडला हें स्वाभाविकच झालें कारण ओझें एकदा घट्ट बांधिलें असलें तथापि त्यास जर पुनः दुसरी दोरी बांधिली तर पहिली दोरी सैल पडावयाचीच तेव्हां नव्या प्रेमानें जुने प्रेम शिथिल होणे साहजिकच आहे!" याप्रमाणें द्रौपदी अनेक प्रकारें बोलूं लागली, तेव्हां अर्जुनानें तिची वारंवार क्षमा मागून पुनः पुनः समजूत केली. (चित्र ८ वें पहा.) आणि त्यानें उत्तम रंगाचें रेशमी वस्त्र नेसलेल्या सुभद्रेस गोपकन्येचा वेष देऊन तात्काळ द्रौपदीकडे पाठविलें. त्या वेषानें सुभद्रेचें सुंदर रूप अधिकच खुलून गेलें. सुभद्रेनें घरांत जाऊन कुंतीस वंदन केलें व तिचें आशिर्वाद घेतले. नंतर ती पूर्ण चंद्रानना त्वरेनें द्रौपदीकडे गेली व तिला वंदन करून "मी तुमची दासी आहे" असें ह्मणाली. तेव्हा द्रौपदीही तिचा सत्कार करण्यासाठीं उठून उभी राहिली. तिनें तिला प्रेमानें आलिंगन दिलें व ह्मणाली "सुभद्रे, तुझा पति शत्रुविरहित असो (तुझ्या पतीचे मनांत सापत्नभाव नसो.)" तें ऐकून सुभद्रेसही मोठा आनंद झाला, व तिनें त्यास "तथास्तु" ह्मणून अनुमोदन दिले (चित्र ८ वे पहा.) दोघींचे प्रेम पाहून सर्वांस मोठा आनंद झाला.

સુભદ્રા હરણ.

(મહા ભારત)

સુભદ્રા હરણપર્વ.

——:o:——

અર્જુન થોડા દિવસ દ્વારકામાં શ્રીકૃષ્ણ સાથે આનંદમાં કાઢતા હતા એવામાં રૈવતક પર્વતના ઉત્સવના દિવસો આવ્યા. આ ઉત્સવમાં ભોજ, વૃષ્ણિ અને અંધકના કુળમાં ઉત્પન્ન થયેલા વિરો ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લેતા હતા. આ રૈવતક પર્વતની આસપાસ રત્નજડિત મ્હોટા મ્હેલ બાંધવામાં આવ્યા હતા. તેમ અનેક વૃક્ષોની હાર બનાવી દીધી હતી. આથી પર્વત અતિશય શોભાયમાન દેખાતો હતો આ ઉત્સવ શરૂ થયો. ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ તથા અર્જુન બન્ને જણા સાથે મહોત્સવના મેળામાં ફરવા લાગ્યા. તે બન્ને જણાએ મહોત્સવના મેળામાં ફરતાં ફરતાં સુંદર અલંકારથી ભૂષિત થયેલી વસુદેવની પુત્રી સુભદ્રાને સખીયોના ટોળીમાં દીઠી. તેને જોતાંજ અર્જુનને કામ ઉત્પન્ન થયો. (જુઓ ચિત્ર. નં. ૧) શ્રીકૃષ્ણને અર્જુનની સ્થિતિ પરખતાં વાર ન લાગી. અર્જુનનું મન સુભદ્રા વિષે એકાગ્ર થયેલુ જોઇને હસતાં હસતાં અર્જુનને પ્રશ્ન કર્યો કે હે અર્જુન! તમે વનમાં નિરંતર ફરોછો તેમ છતાં તમારૂં મન કામથી આમ લોભાયછે તેનું કારણ શું? હે પાર્થ! તમે જેના તરફ જોઇ રહ્યા છો તે મ્હારી બ્હેન છે, સારણની તે સહોદરાછે ને એનું નામ સુભદ્રા છે. તમારી જો એને માટે અભિલાષા હોય તો હું પોતે તમારે માટે મ્હારા પિતાને કહીશ.

અર્જુને ઉત્તર આપ્યો કે જ્યારે એ વસુદેવની પુત્રી તમારી બ્હેન અને તે વળી સર્વાંગ સુંદર પછી મોહકોને ઉપજાવે નહીં! એ તમારી બ્હેન સુભદ્રા જો મ્હારી પટરાણી થાય તો તમોએ મ્હારૂં અતિશય કલ્યાણ કર્યું એમ માનીશ. માટે તે મેળવવા માટે શો ઉપાય છે તે મને બતાવો. (જુઓ ચિત્ર. નં. ૨)

શ્રીકૃષ્ણે ઉત્તર આપ્યો—"સ્વયંવર કરવામાં કન્યા કોને પરણશે તે કહી શકાતું નથી; કારણ તે ઉપરઉપરથી રમણીય દેખાતા પુરૂષ ઉપર મોહિત થાયછે. માટે શૂરવીર ક્ષત્રીઓએ કન્યાનું બળાત્કારે હરણ કરવુ એજ શ્રેષ્ટ માર્ગ છે. ધર્મશાસ્ત્ર પણ શૂર પુરૂષને માટે આજ પ્રદર્શિત કરેલો છે. આ પ્રમાણે સુભદ્રાનું હરણ કરવામાટે શ્રીકૃષ્ણ અને અર્જુન એકમત થયા. તે ઉપરતી અર્જુન વડિલ ભાઈ યુધિષ્ઠિરની સલાહ એ મારફતે પુછાવી તથા આજ્ઞા માગી કે જે તરફજ અર્જુનને મળી. (જુઓ ચિત્ર નં. ૩) શ્રીકૃષ્ણને ધર્મ આજ્ઞા મળ્યાનું જણાવતા તેમણે પણ તેમ કરવા નિશ્ચય જણાવ્યો.

હવે અર્જુન સુભદ્રાની શોધ કરવા લાગ્યો. સુભદ્રા રૈવતક પર્વત ઉપર ગઇછે એ જાણી શ્રીકૃષ્ણની રજાલઇ અર્જુન સુવર્ણની ધ્વજાપતાકા વાળા, સર્વ જાતના હથીયારથી ભરેલા સુંદર રથમાં બેશી કવચ પ્હેરી ખડ્ગ ધારણ કરીં મૃગયા નિમિત્તે રૈવતક પર્વત તરફ ચાલ્યો. (જુઓ ચિત્ર. નં. ૪).

હવે સુભદ્રા રૈવતકનું પૂજન અર્ચન કરી, બ્રાહ્મણોનો યોગ્ય સત્કાર કરી રૈવતની પ્રદક્ષિણા કરી દ્વારકા તરફ જવા પાછી વળી કામથી પીડાતો અર્જુન તેની પાછળ પડયો અને સર્વાંગસુંદર સુભદ્રાને બલાત્કારથી પકડી પોતાના રથમાં બેસાડી પોતાના નગર ભણી રથ હંકાર્યો. (જુઓ ચિત્ર નં. ૫) સૈનિકોએ સુભદ્રાનું હરણ થયેલું જોઈ બુમો પાડી અને દ્વારકામાં જઇ સર્વે સામાચાર કહ્યા. આ સમાચાર સાંભળી વૃષ્ણીઓ ક્રોધાયમાન થયા અને અર્જુનનું આવું કર્મ સહન થવાથી તેની પાછળ પડવાને તૈયાર થઇ ગયા. સર્વે વૃષ્ણિઓ તથા યાદવો પોતપોતાના રથ તૈયાર કરી હોહા કરવા લાગ્યા. આ જોઇ બળદેવજી

એ સર્વને આ બાબતમાં શું કરવું એનો નિર્ણય કરવા શ્રીકૃષ્ણને અભિપ્રાય પુછવા કહ્યું. આ ઉપરથી સર્વે શાંત થયા. સર્વે તરફથી બળદેવે શ્રીકૃષ્ણને પુછયું કે "તમે આવે વખતે મૈન કેમ ધારણ કરી સર્વે જોયા કરેછો? તમારે માટે અર્જુનનો સારો આદર સત્કાર થયો અને તેણે આવું કર્મ કરી કુળને લાંછન લગાડયું છે. એણે આજે સર્વને માથે પગ દીધોછે. તેણે તમારી ને મ્હારી અવગણના કરી આપણી બ્હેન સુભદ્રાનું હરણ કર્યું છે. હું અર્જુનનો અપરાધ સાંખનાર નથી. હું આખી પૃથ્વીને કૌરવ પાંડવ વિનાની કરી નાંખીશ."

શ્રીકૃષ્ણે સર્વેને શાંત થવાનું કહી ઉત્તર આપ્યો "અર્જુને આપણા કુળનું લાગારે અપમાન કર્યું નથી ઉલટું આપણું ઘણું સન્માન કરેલું છે. અર્જુન સારી પેઠે જાણેછે કે આ સર્વ સાત્વતો, અર્થના લોભીયા નથી વળી પાંડવ એમ જાણે છે કે કન્યા સ્વયંવરમાં ગમે તેને વરેછે. અને જેવી રીતે પશુનું દાન અપાયછે તેવી રીતે કન્યાનું દાન કોણ પસંદ કરે! અર્જુન આ બધા દોષો જાણીનજ સુભદ્રાનું હરણ કર્યું છે. તે યોગ્યજ થયું છે. ને તે ધર્મશાસ્ત્ર પ્રમાણે થયુંછે. (જુઓ ચિત્ર નં. ૬) વળી અર્જુન મહાસમર્થ યોધ્ધોછે. તો તેના સામે કોણ ટકી શકે એવોછે. માટે પાછળ પડી યુદ્ધ કરતાં જો હાર થો તો આપણી કીર્તીનો તરત નાશ થશે. અને સલાહ શાંતિથી વર્તવામાં પરાજય થવાનો નથી. માટે સર્વે અર્જુન પાસે જઈ તને સામદામથી સમજાવી પાછો લાવો." આ પ્રમાણે કૃષ્ણનો અભિપ્રાય સાંભાળી સર્વે શાંત થયા. અને શ્રીકૃષ્ણના કહ્યા પ્રમાણે કર્યું, અર્જુન દ્વારકા પાછે, આવ્યો અને તેનાં સુભદ્રા સાથે લગ્ન થયાં. એક વર્ષ સુધી રહી અર્જુન સુભદ્રાને લઈ બારવર્ષ પુરાં કરવાને પુષ્કર તીર્થમાં રહ્યા. બારવર્ષ પુરાંથયે તે પાંડવપ્રસ્થમાં આવ્યો અને યુદ્ધિષ્ઠિરની પાસે જઈ તેમની પૂજા કરી. તેપછી બ્રાહ્મણોની પૂજા કરીને, દ્રૌપદી પાસે ગયો. ત્યારે પ્રણાય કોપથી દ્રૌપદીએ કહ્યું કે જ્યાં તમારી સુભદ્રા હોય ત્યાં જાઓ. એક ભારાને પ્રથમ એક બંધ બાંધ્યો હોય ને તે ઉપર બીજા બંધ બાંધીએ ત્યારે પ્રથમ બંધ ઢીલો થયા વગર રહેતોજ નથી. અર્જુને તેને ઘણું સમજાવી શાંતકરી અને વારંવાર ક્ષમા માગવા લાગ્યો (જુઓ ચિત્ર

---

૭ મો.) તેપછી ગોવાલણીના વેશમાં સુભદ્રાને તૈયાર કરી કુન્તી માતાપાસે પગે લાગવા મોકલી કુન્તી માતને પગે લાગતા સુભદ્રાને આશીર્વાદ મળ્યા. તેપછી સુભદ્રા દ્રૌપદી પાસે ગઈ અને તેનુ વંદન કરી કહેવા લાગી કે હુંતો તમારી દાસી છું આ સાંભળી દ્રૌપદી તરત ઉઠી શ્રીકૃષ્ણની બ્હેન સુભદ્રાને ભેટી પડી અને પ્રસન્ન થઈ કહેવા લાગી કે તમાર સ્વામીના શત્રુઓનો નાશ થજો. આ સાંભળી સુભદ્રા બોલી કે ભલે તેમ થાઓ. (જુઓ ચિત્ર. નં. ૮) સુજરૂપ ઇંદ્ર પ્રસ્થમાં અર્જુન સુભદ્રા આવી પ્હોંચ્યા છે એ સમાચાર શ્રીકૃષ્ણને મળતાં પોતે તથા ભાઈ બળરામ તથા બીજા મ્હોટા સૈનિકોને સાથે લઈ ઇંદ્રપ્રસ્થ આવ્યા ને ત્યાં આવી. વેવાઇ પક્ષને જે જે આપવાનું હતુ તે સર્વ પોતાના કુળાચાર પ્રમાણે આપી સર્વને પ્રસન્ન કર્યા.

सुभद्रा-हरण.

(महाभारत.)

इंद्रप्रस्थ नगरीमध्यें पांडव राज्य कर रहे थे. पराक्रम, वैभव तथा धर्मपरायणतासे उन्होंका चारो ओर जयजयकार हो रहाथा. पांचो पांडवकी एकही स्त्री द्रौपदी होनेसे उन्होंको नारदजीनें अनेक नियम बना दिये थे. नियमका अतिक्रमण करनेमे द्वादश वर्षतक तीर्थपर्यटण करनेकी शिक्षा दी थी. एक समय एक ब्राह्मणकी गौरक्षणकेलिये अर्जुनको वे नियम अतिक्रमण करनेसे तीर्थपर्यटणको जाना पडा. पर्यटण करते २ वह एक दिन द्वारकामें आया. वहांपर

रैवतकोत्सव हो रहा था. उस उत्सवमें कृष्णार्जुन दोनो साथमें घूम रहे थे. इतनेमें वसुदेवकन्या सुभद्रा अपने सहेलियोंके बीचमें अर्जुनको दिखाई दी. उसको देखनेसे उसके मनमें कामका प्रादुर्भाव हुआ. (प्रथम चित्र देखो.) यह बात सर्वज्ञ श्रीकृष्णभगवानको समझी, तब वे बोले, 'हे अर्जुन, वनवासीके मनमें कामवासना प्रदीप्त होना यह बहुतही आश्चर्यकी बात है.' तब अर्जुनने उत्तर किया, 'हे कृष्ण, यह रुपवती किसका मन न लुभायेगी? सबब इसके प्राप्तीके लिये मैं क्यां करूं. (द्वितिय चित्र देखो.)

श्रीकृष्णजीनें अर्जुनका सुभद्राका बलात्कारसे हरण करनेको कहा और वह किस तऱ्हासे करना यहभी ठहराया. (तृतीय चित्र देखो.) धर्मराजाकी सम्मतीके लिये जासूस भेजे.

धर्मराजाकी सम्मति मिलने पर अर्जुन मृगया के बहाने से अपना रथ शस्त्रास्त्रसे सज्ज कर सुभद्राका हरण करने को निकला. (चतुर्थ चित्र देखो.) सुभद्रा रैवतक पर्वतकी पूजा कर द्वारावतीको लौटी इतनेमें अर्जुनने उसका हरण कर अपने रथमें बैठायी. (पंचम चित्र देखो) और रथ इंद्रप्रस्थ नगरीतरफ चलाया. द्वारावतीमें इस बातकी खबर मिलने पर सर्व सैना युद्धके लिये तैयार की गई. श्रीकृष्णजी मात्र स्वस्थ होनेसे बलरामजीने कहा, "हे जनार्दन, इस समय तूं स्वस्थ क्यों है. यह बात अर्जुनको उचित नही है. इससे हमारा अर्जुनने बहुत अपमान किया है, श्रीकृष्णजीने उत्तर दिया, इससे अर्जुनने अपने कुलका कुछभी अपमान नहीं किया. तुम सर्व द्रव्य-लोभी न होनेसे असुरविधि का उसने अवलंबन किया नहीं. स्वयंवरमेंभी

सुभद्रा अर्जुनकाही पाणिग्रहण करनी यह निश्चित नहीं, इसलिये उसने इस मार्ग अवलंबन किया. (छट्टा चित्र देखो) अर्जुन भरतकुलोत्पन्न महान् योद्धा है. उसने जो युद्धमें तुमको पराजीत किया तो तुमारी बहुत आपकिर्ती होगी. इसलिये अर्जुनको बुला उसका सांत्वन करो.

श्रीकृष्णजी के यह धर्म अर्थयुक्त संभाषण सबको मान्य हुआ. बादमें अर्जुनको बुला सर्व विधी यथासांग हुए.

अर्जुन इंद्रप्रस्थको आया तब द्रौपदीने उसको अनेक प्रकारसे बोलने लगी. (सातवां चित्र देखो.) अर्जुनने उसको अनेक प्रकारसे क्षमा याचना कर सुभद्राको द्रौपदीके तरफ भेजा. द्रौपदीने भी उसका योग्य आदर कर 'तेरा पति शत्रुरहित हो' (तेरे पतीके मनमें सापत्न भाव उत्पन्न न हो) ऐसा आशिर्वाद दिया (आठवां चित्र देखो.)

ચોર અને ગોદરેજની તીજોરી

વચ્ચે

રસાકસી.

થોડા વખત ઉપર સરકારી ઑફીસોમાં ચોરોએ તીજોરીઓ તોડી ચોરી કરવા માંડ્યાથી ગોદરેજની તીજોરીઓ વીશે સરકારે પરપુછ કરી અને બનાવટ કેવી છે તે જોવા નમુના માગ્યા. ગોદરેજે નમુના મોકલાવતી વખતે પોતાની અને બીજા મેકરોની તીજોરીઓની બનાવટના ફેરની સમજ આપી અને પરીણામમાં ગોદરેજને ૧૭૯ તીજોરીનો ઑરડર મળ્યો.

હીંદુસ્તાન અને બરમાની સેવીંગ બેંકો માટે સરકારે ગોદરેજની ૩૭૨ તીજોરી ખરીદી તે પેહેલાં બીજા મેકરની તીજોરી સાથે આગમાં નાખી પરીક્ષા કરી હતી. બીજી તીજોરીમાં સઘળાં કાગજો બળી ગયા હતાં જ્યારે ગોદરેજનીમાં સઘલાં જેવાંને તેવાંજ રહ્યાં હતાં.

કારખાનું-ગેસ કંપની પાસે,

પરેલ મુંબઇ.

હરીફાઇના મેદાનમાં સર્વોત્તમ થવાથી

સીમલા હેર ઓઈલ

તથા

સીમલા સેન્ટ માટે.

મહીસુરના છેલ્લા એકઝીબીશનમાં ત્યાંના નામદાર મહારાજા તરફથી પહેલા નંબરના ઇનામ તરીકે, સોનાનો ચાંદ એનાયત કરવામાં આવ્યો છે તેમજ નાના મોટા સદગૃહસ્થો અમલદાર વર્ગ તરફથી સેંકડો સરટીફીકેટો મળ્યા છે.

સીમલા હેર ઓઈલ—છેલ્લામાં છેલ્લી શોધ મુજબ સાયનટીફીક અને બનાવવામાં આવ્યું છે અને તેમાં એમાં ગુણકારક વસાણાંની મેળવણી કરવામાં આવી છે કે, બાળને ખરી પડતાં અટકાવીને બાલાવવામાં વધારે છે તથા રેશમ જેવા સુવાળાં અને ચળકતાં બનાવેછે. તથા તમોએ હજુકી નથી વાપર્યું હોયતો એક વખત અજમાઇશ કરો અને અમારી ખાત્રી છે કે તમોને તે જરૂર જ પસંદ પડશે.

કીંમત બાટલી ૧ ની રૂ. ૧-૦-૦

ટ. ખ. ચાર આના.

દરેક આબરૂદાર વેપારીનો વેચેછે બાટલી ખરીદ કરતી વખતે **સીમલા હેર ઓઈલ** નામ બરાબર વાંચીને લેજો.

બનાવનાર, **ધી રોયલ પરફ્યુમ મેનુફેકચરિંગ કું૦**

સોલ એજંટસ, એચ આર. મોદીની કું૦

સોડાવાટરનાં સંચાઓ, વિલાયતી દવાઓ અને પરફ્યુમરીને લગતો સામાન જથાબંધ વેચનારાના ૧૦, શીદા બીલડીંગ, પ્રીનસેસ સ્ટ્રીટ—**મુંબાઇ.**

M. P. KAKU & Co
RUBBER STAMP MAKERS
WOOD, LEAD BRASS & PHOTO-ZINCO BLOCKS.
SIGN BOARDS, BADGES, STEEL DIES & COPPER PLATES etc.
ARTISTIC ENGRAVERS & PRINTERS.
एम. पी. काकू आणि कंपनी, रबरी शिक्के बनविणार
ایم-پی-کاکو کی کمپنی - عبدالرحمن اسٹریٹ - پوسٹ نمبر (۳) بمبئی

Printed at The Lakshmi Art Printing Works, Byculla. Bombay,
by G. K. Devare and published by PURSHOTAM & Co,
Sankli Street, Byculla. BOMBAY.

THE LAKSHMI ART PRINTING WORKS